

פרשת לך לך

גיליון 117 התשע"ה

שבת שלום
ומבורך!

אשכול יוסף

חידושים נפלאים ועונג שבת בפרשת השבוע

מאת הצב"י רבי יוסף חי סימן טוב שליט"א מוה"ס "כרם יוסף"
ראש ישיבת המונטנידים "אור התורה" ליוני דפגרא לצעירים מצטיינים ירושלים ת"ו

בברכת רבותינו הגאונים ראשי הישיבות, ר"י "פורת יוסף" הגאון רבי משה צדקה שליט"א הגאון רבי דוד כהן שליט"א ר"י "חברון"

"ואת הנפש אשר עשו בחרן" (י"ב, ה')

שהכניסן תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את האנשים, ושרה מגיירת הנשים, [רש"י בשם המדרש].

מדוע לא מצינו זכר לאותם אלפים ורבבות שנתגיירו על ידי אברהם ושרה?

ביאור א' - יש אומרים שאברהם גיירם רק לעניין שבע מצוות

יש מתרצים שאין כוונת חז"ל שאברהם אבינו גיירם להכניסם תחת כנפי דת ישראל, אלא רק להרחיקם מעבודת אלילים, והשריש בהן שבע מצוות בני נח, וכן מדוקדק בלשון רבינו בחיי שכתב: "ולמדך שהיה יצחק מגייר את האומות. וכן מצינו ביעקב: (בראשית לה, ב) "ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו הסירו את אלהי הנכר אשר בתוכם", הא למדת שכל האבות הלכו בדרך הזה לבטל ע"ז ולפרסם האמונה והיחוד". וממילא כל אותם חסידי אומות העולם הם מכח אותן הגרים שגייר אברהם אבינו, אך זה קצת דחוק כי משמע שאברהם ממש גיירם והיו חלק מבני ביתו כלשון הרמב"ם פ"א מהל' עכו"ם "והם אנשי בית אברהם", עש"ב.

ביאור ב' - יש אומרים שאחרי פטירת אברהם חזרו כולן לסורם

הנה המפרשים כולם כתבו שאחרי פטירתו של אברהם אבינו חזרו כולם לסורם, ויש שתמכו יתדותם בפרקי דרבי אליעזר (פרק כ"ט) ובילקוט (בפרשתן רמז פ"ב), אך שם איתא לעניין עבדים, ולא לעניין גרים. והוסיפו המפרשים כי כל זמן שהיה אברהם חי ובית דינו קיים, היו כל אותם הגרים שהשיב שואבים יראת שמים מוכחו, אבל בעת שנפטר אבד קברניטם וחזרו לסורם, ובייחוד לפי שהיה יצחק אבינו מנהיגם בשונה מדרך אביו, בדרך היראה בבחינת ופחד יצחק.

ויש להוסיף בזה מה שדרש רבי חייא בר אמי בשם עולא בברכות (ח). לעולם ידור אדם במקום רבו, שכל זמן ששמעי בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה. הרי שיש כח גדול לעצם העובדה שרבו עדיין בחיים, ועל אחת כמה וכמה אם דר במקומו, ובזה מובן מה שהמשילו חז"ל במסכת ראש השנה (יח:) את מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלהינו, שכמו שבית המקדש היה מקור השפעה של קדושה ויראת השם על ישראל, כך הוא הצדיק בחיים חיותו הוא כמקור שפע לכל תלמידיו ובני דורו הצמאים למוצא פיו ומשתוקקים להתאבק בעפר רגליו.

ועל פי זה נראה עוד ליישב הסתירה בחז"ל, שבמקום אחר מצינו (מדרש איכה), שסילוקן של צדיקים קשה לפני הקב"ה יותר מחורבן בית המקדש, בחורבן בית המקדש כתיב "ותרד פלאים", אבל בסילוקן של צדיקים כתיב "לכן כה אמר ה' הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא", היפך מה שאמרו בגמרא שקשה סילוקן של צדיקים כחורבן בית המקדש, ובחיבורי "שלהבת יוסף" (פרשת שמיני) הבאתי בזה ט"ו יישובים, ברם לאור האמור נראה ליישב דכלפי תלמיד שאף אחרי שרבו נפטר עדיין יונק מבארות תורתו ומעיינותיו של רבו ולא מש זכרו מליבו, כלפיו מיתת הצדיק רק כחורבן בית המקדש ולא יותר, שהרי אף שחרב הבית מכל

מקום עדיין יש לנו מקור ניקה ושייכות מהמקדש שקדושה ראשונה קידשה לשעתה ואף לעתיד לבוא כדאי בכמה דוכתו, ועוד שאף שבית המקדש חרב מכל מקום אין השכינה זזה מתוכו, כדאיתא במדרש תנחומא (פרשת שמות סי' י') אמר ר' אלעזר בן פדת בין חרב ובין לא חרב אין השכינה זזה ממקומה, שנא' "והיה עיני ולבי שם כל הימים" (מ"א ט' ג'), וכן הוא אומר (תהלים ג' ה') "קולי אל ה' אקרא ויעני מוהר קדשו סלה", שאפילו הר הרי הוא בקדושתו. אמר רב אחא, לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי של בית המקדש, שנא' (שה"ש ב' ט') "הנה זה עומד אחר כותלנו". אבל תלמיד שאחרי פטירת רבו, כבר אינו דבק בו כלל, נמצא שאצלו קשה פטירת הצדיק אפילו יותר מחורבן בית המקדש. ובזה יש לבאר גם מה שמצינו במסכת כתובות (קד.) שביום פטירתו של רבי הכריזו בבית המדרש ואמרו שכל מי שיאמר שרבי נפטר ידקר בחרב.

ברם עדיין צע"ג היאך יתכן שמעשה ידי וטירתו הרבה של אברהם אבינו, אבי האומה, ירדו לטמיון, והלא על בניין המקדש איתא בחז"ל שאם היה משה רבינו נכנס לארץ ישראל ובונוה לא היה חרב לעולם (עיין עוד סוטה ט.) ומצינו אצל נכדו יוסף הצדיק שכל אשר היה עושה ה' היה מצליח בידו, על אחת כמה וכמה שיהיה אברהם מצליח במעשיו, ואף אם לא יעמדו כולם בגיירותם מכל מקום לא מצינו אף למקצתם שעמדו בגיירותם, שהרי רק בשבועים נפש ירדו למצרים מיוצאי ירכו של יעקב?

ביאור ג' - שמא אותן הגרים ירדו מצרימה והתורה מונה רק יוצאי ירך יעקב

לולא דמסתפינא הייתי אומר שבאמת ירדו עם יעקב למצרים גם אותן הגרים שגייר אברהם, והתורה מונה רק יוצאי ירכו של יעקב, וכן משמע מדברי הרמב"ם הנ"ל שכתב: "אברהם היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירוהו לדרך האמת עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות והם אנשי בית אברהם ושתל בליבם העיקר הגדול הזה והחיבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו, והיה יצחק מלמד ומזהיר, ויצחק הודיע ליעקב ומינהו ללמד והיה מלמד ומחזיק כל הנלוים אליו, ויעקב אבינו למד בנו כולם והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישבה ללמד דרך השם ולשמור מצוות אברהם, וצוה את בניו שלא יפסיקו מבני לוי ממונה אחר ממונה כדי שלא תשכח הלמוד, והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב ובנלוים עליהם ונעשית בעולם אומה שהיא יודעת את ה', עד שארכו הימים לישראל במצרים וחזרו ללמוד מעשיהן ולעבוד כוכבים כמותן חוץ משבט לוי שעמד במצות אבות". ומדוקדק בדבריו שאברהם מסרם ליצחק ויצחק ליעקב, ונתקיימו הגרים אף במצרים.

חדש | חופי הספר:

"כרם יוסף"

קידושין

מעתה לומדים קידושין

עם יותר בחירות,

עם יותר מתיקות!

מהוד הסכמת מורנו הגאון הגדול רבי משה צדקה שליט"א, ר"י "פורת יוסף":

"חיבור זה נותן מתיקות ועריבות בתורה
ויהיה בזה פלפול התלמידים..."

מכתבים למערכת

לקבלת העלון ולעדכון השאלה השבועית
keremyosef@okmail.co.il

יש ליישב שוודאי לא לימדו את בעלי התשובה אלא שיש בורא לעולם, ושיקיימו 7 מצוות בני נח. אולם אברהם היה עבד ה' ששקיים את כל מצוות התורה, וחפץ לעשות נחת רוח לבוראו יותר מכדי חיוב, וזה מה שיחד אותו עד שבחר בו ה' להיות לו לעם סגולה, והשאר, נשארו גויים טובים, אך לא בכדי להיות האומה הנבחרת.

הרב שלמה פיינ, מודיעין עילית

נ"ל בס"ד שלא נשאר מאותם שגייירו אברהם ושרה, משום שעדיין לא הייתה התורה בעולם שלא קיבלו את התורה, ועל כן לא היה כח שיוכל להחזיק אותם ולשמור עליהם שיהיו כל הזמן ביהדותם וישמרו מה שלימדו אותם אברהם ושרה, ושאינו שאברהם אבינו שקיים את כל התורה כולה, שטרח ויגע כ"כ והתאמץ להכיר בוראו ורצונו אף שלא היה מי שילמדו.

הרב רן יוסף חיים, מסעוד אביחצירא, עפולה

יעוין בס' אילת השחר שהביא בשם המשך חכמה שכולם חזרו לסורן. ויל"ע אם הקב"ה מחשיב מי שחזר בתשובה ואחר כך חזר לסורן, דיתכן שאלה שחטאו בסודם ועמורם מאותם שנתגיירו.

הרב דן צרפתי, רעננה

על שאלה זו ענה כבר רבינו בחיי עה"פ "וכל הבארות אשר חפרו בימי אברהם סתמום פלשיתם": "ויש" אומרים שהבארות רמז לגרים שהתגיירו בימי אברהם, ואחר כך סתמו פלשיתם לבינותיהם והחזירו לסורן".

הרב שרון שמאז, טבריה

יש במדרש, שאותם גרים לא עמדו בשינוי ההנהגה שהיה בין אברהם ובין יצחק, וחזרו לסורן.

הרב אלחנן רפאל, ביתר עילית

ותלמידיו הבה"ח אוהביה שרעבי ה"ו השיבני דיש לומר דאכן כל הגרים שגיייר אברהם לא חזרו לסורן, ונתקיימו מעשה ידי, אלא שבעת שהיה רעב בארץ כנען מתו כל אותן הגרים, ורק לאברהם נעשה נס שניצל ברעב, כי הקב"ה עושה נס רק לצדיקים, ועשה נס לאברהם, אי נמי יש לומר שמתו ברעב בזמנו של יעקב אבינו שהוצרכו השבטים לירד מצרימה לשבור אוכל כי כבוד הרעב, ויל"ע בזה, דדוחק הוא ובודאי חידוש גדול הוא, ודפח"ח.

ביאור ד' - כל אותן הגרים מתו לכפר מה שמתחילה עבדו עבודת אלילים

בדרך דרוש עלה בדעתי לפרש שכל אחד שאברהם אבינו גייירו, ומנעו עוד מלעבוד עבודת אלילים, מכיון שהיה אותו הגר שב בתשובה היה מיצר ודואג על שעבד עבודה זרה, והיה ממית עצמו בשביל לכפר על עוון עבודה זרה שהיה במיתה, ולכן נשכחו ולא נשאר מהם זכר כי היו ממותים את עצמם, וכמו שכתב בחי' עיני שמואל (קידושין פא): לחזק מ"ש בשו"ת אבני שוהם (סימן מ"ד), שמתור להמית עצמו כשעושה כן דרך תשובה, ושכן כתב המהר"ט גבי אותו כובס בכתובות (קנ"ג) וכן כתב בחי' הרד"ל ובשו"ת שבות יעקב (ח"ב סימן קיא) אך הרבה אחרונים חלקו על דין זה, ורבינו הגדול זצוק"ל בחיבורו הנורא שו"ת יביע אומר (ח"ב יור"ד סימן כ"ד אות ח') כתב שדין זה תמורה לדעתו, דהיאך יתכן לעשות מצות תשובה, בעבירה גדולה כזאת שירצח עצמו, דכבר אחז"ל המאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב.

אך עדיין יש מקום לקיים פירוש זה, אם אם אסור לאדם להמית עצמו גם דרך כפרה, דמכל מקום יש לומר שבני נח אינם מצווים על וחי בהם, ואף אם מצווין על וחי בהם מכל מקום קל אצלם דין זה שיוכלים להמית עצמם בשביל שלא לעבור על המצוות, ואפשר שהוא הדין שיוכלים להמית עצמם דרך כפרה, וכן דעת הגאון אור שמח בספרו משך חכמה (וזאת הברכה דף של"ב ע"א) דכן נח רשאי למסור עצמו למיתה על כל המצוות, משא"כ ישראל שמתחייב בנפשו אם מוסר נפשו על שאר מצוות, וביאר בזה שלכן תמר מסרה נפשה כדי שלא להבין פנים. וע"ע בזה בחיבורי "כרם יוסף" בבא קמא (עמוד ת' והלאה) ושם הבאתי בזה מחלוקת גדולי פוסקי דורנו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שלדעתו גם כן נח שייך בדין וחי בהם, ומרן הגר"ע יוסף זצ"ל שסובר שמותר לבן נח למסור נפשו על קיום שאר המצוות.

ויש להוסיף עוד שאף אם ננקוט שגם כן נח מצווה על וחי בהם ואסור לו להמית עצמו דרך כפרה, מכל מקום יש לומר שאותם גרים לא המיתו עצמם בידים אך היו מתפללין שחפצין למות בקיצור ימים ושנים ב"מ כדי לכפר על עוון עבודת אלילים, והיה הקב"ה שומע תפילותם.

ביאור ו' - לא חלט קיומן בצדקותן מכח מעשה אברהם כדי שיעקר האומה הישראלית תהיה חצובה משורש האבות לעיקר הקושיא היאך יתכן שלא יתקיימו מעשה ידי של יעקב אבינו, י"ל שמשומים נעשה כן בדווקא כדי שעם ישראל, עיקר האומה הישראלית, יחצב ויתהווה משורש נשמתו של האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, והיו כולם מורעם עד סוף כל הדורות, ואחר כך כל אשר יבוא להסתופף בצילנו יצטרף ויתחבר יחד עם עיקר האומה שהיא מגזע תרשישים, אבות האומה.

ביאור ז' - תלה הקב"ה הבחירה בידי הגרים שלא יהיה מחמתם קטרוג על ישראל

ע"ל שהיה תועלת לאברהם אבינו שלא נתקיימו אותן הגרים, כדי שלא יהיה על ידם קטגוריא על אברהם שיצא ממנו ישמעאל ועל יצחק שיצא ממנו עשיו, ואף על ישראל בחטא העגל, דאם היו הגרים נגרותן היה מזה קטרוג שאף שהם משאר האומות ושטופים בעבודה זרה, עזבו הכל לקרא בשם ה', צא ולמד מ"ש התוספות בקידושין (עא). בביאור דברי הגמרא (שם) שקשין גרים לישראל כספחה, דהרב רבי אברהם גר פירש לפי שהגרים בקיאו במצות ומדקדקין בהם קשים הם לישראל כספחת דמתוך כן הקב"ה מזכיר עונותיהם של ישראל כשאין עושין רצונו וכמו שמצינו גבי הצרפתית (מ"א י"ז) שאמרה "מה לי ולך איש האלהים באת אלי להזכיר את עוני" שמתוך שהוא צדיק גמור היה נראה לה שמזכיר השם עונה.

4 ביאורים מדוע הקדים התנא כסף לשטר ושטר לבאה! / 4 ביאורים מדוע הקדים התנא נט למיתת הבעל! / 8 יישובים מה בא רש"י ללמדנו שהאשה נקנית "לבעלה" / 4 יישובים למה בקידושי ביאה צריך לומר הרי את מקודשת "ל"י! / 6 ביאורים מה הטעם ששנה התנא האשה נקנית בחי' הדינה! / 4 יישובים היאך אפשר ללמוד קידוש כסף מק"ו והלא אין עונשין מן הדין! / 8 יישובים איך אסור חכמים לקדש בביאה והרי בתורה מפורש שמותר! / 5 יישובים למה הוצרכו לאסור קידוש ביאה משום פריצותא והרי ביאה אירוסין עושה ועדיין אסורה כשאר אירוסות! / 8 יישובים למה לא דורשים שהאשה ניתנת במיתת הבעל מאברהם שהיה ירא שיהרגוהו המצרים כדי שיוכלו לישא את שרה! / 7 עינים למה יש מצוה בו יותר מבשלוחו! / 9 סיטות איזה מצוה מקימים האיש והאשה במעשה הקידושין! / בעניין בת שצויה עליה אביה שלא תנשא האם מחויבת לשלם בקול אביה! / 4 יישובים היאך האמוראים הותעסקו בעצמם בהכנות לשבת! / 3 יישובים למה השמיט הש"ע הא דרב ספרא מחריר רישא ורבא מלח שיבוסא! / 4 יישובים למה לא מביאה הנמי ראייה שמצוה בו מאברהם שחשב בעצמו תמורה! / 6 יישובים למה לא מביאה הנמי ראייה מיוסף הצדיק שספר מרכבתו בעצמו לכבוד אביו! / 3 יישובים למה לא נאסר לקדש עד שיראנה משום "לא תנשא את אחיך בלבבך" / 12 יישובים היאך אברהם קידש את שרה בטרוס שיראנה! / 14 יישובים היאך קידש יצחק אבינו את רבקה בטרוס שיראנה! / 6 יישובים היאך קידש יצחק אבינו את רבקה כשהיתה קטנה! / 4 יישובים למה צריך פסוק לשליח האשה בגירושין הרי הוקשה אשה לאיש לכל דברים! ועוד נושאים רבים ומרתקים אוצר אדיר!

ספר חדש על מסכת קידושין

יום ג'ילה לעולם התורה!

בשבח והודיה להשי"ת הננו לבשרכם כי בימים אלו חופיע ויצא לאור ברוב פאר והדר הספר:

כרם יוסף

עמ"ס קידושין

ביאורי סוגיות,

חידושים מתוקים, ופנינים יקרים על פרק האשה נקנית ופרק האיש מקדש חיקף עצום ונפלא

על כל קושיא תירווצים וטעמים רבים!

500 עמודים! מחיר מיוחד לרגל ההוצאה: 30 ₪ בלבד!

תורה מפוארה בכלי מפואר, עריכה נאה ומדויקת

• ספר הספרים" צומת בר איק, "יפה נוף" צומת בר איק, "הפעת ספרי קודש" רח דוד 1. ש. הבוכרים. בני ברק: משפ"י שבתאי, ר' עקיבא 44 פינת הרב קוק, (מנעל סיקום), 052-5796146 (7 באינטרנט)

ביתר: מו"ש סימן טוב, בן זכאי 7 - 02-5808831 קרית ספר: מו"ש שחמוררר מסילת יוסף 4 ק"י, 052-760856

אשדוד: מו"ש כתר רבוע ג' רח האדמו"ר מבעל 5/25, 052-7191877 טבריה: צרכנית הרמב"ם, טבור הארץ 26.

תל אביב: מו"ש סימן טוב, רח אילוף משה בריל 22, 077-7812812

נקודות מכירה נוספות בכל רחבי הארץ, לברורים: 02-5373570 או 054-84-60007

ו"יאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את"

מדרש אגדה עד עכשיו לא הכיר בה מתוך צניעות שבשניהם, ועכשיו על ידי מעשה הכיר בה, [רש"י].

היאך אברהם קידש את שרה מבלי לראותה והלא אסור לקדש את האשה עד שיראנה?

13 תירווצים

בספר החדש:

"כרם יוסף" - קידושין עמוד רצ"ו והלאה

ו"ואברהם בן תשעים ותשע שנה בהימול בשר עורלתו"

63 תירווצים חזקים למה לא נול אברהם עצמו עד שנצטווה והלא קיים כל התורה!

בספר "מעדני יוסף"

עם עוד עשרות נושאים מרתקים הקשורים לברית מילה